

УДК 745.52(477)

Тетяна Кара-Васильєва
(Київ)**ДОРОГА ДО ХРАМУ ¹**

Серед великого творчого надбання Олега Слєпцова особливо вирізняється гобелен «Дорога до храму» (2001). Цей образ є символічним камертоном творчості митця, тією високою нотою, яка зумовлює спрямування, зміст і глибоку наснаженість усіх його подальших робіт різного напрямку, тематики, жанрового спрямування і технічного виконання. Увесь творчий доробок митця – це неухильне слідування дорогою до Храму, до високих здобутків, тих вершин духовності і краси, що свідомо поставив перед собою художник ще на початку свого становлення як митця. Він органічно поєднує талант архітектора, художника, музиканта, співака, виконавця авторської пісні, вдумливого науковця, глибокого дослідника і викладача історії та теорії архітектури, вправного організатора творчого процесу проектування. Усе це йому вдається поєднувати тому, що творить він з великою любов'ю, його багатогранний талант випромінює радість і світло. У наш розбалансований і достатньо прагматичний час, коли руйнуються сталі поняття добра і краси, дуже важливим є творчий доробок Олега Слєпцова, означений домінантою стабільності і творчої наснаженості, позитивного оптимізму. Проекти храмів, житлових комплексів, акварелі, малюнки, гобелени – це «мелодія душі», душі щирої і доброї, вони гармонійно доповнюють його архітектурну, композиторську і пісенну творчість. Перефразовуючи слова Пабло Пікассо, можна з впевненістю сказати, що йому усміхаються всі барви світу.

Сьогодні Олег Слєпцов – уславлений митець, творчість якого достойно поцінована і відзначена як шанобливим ставленням своїх колег і прихильників, так і офіційним вшануванням. Він – лауреат Державної премії України в галузі архітектури, доктор архітектури, професор Київського національного університету будівництва та архітектури, академік Академії архітектури, заслужений архітектор України, генеральний директор науково-проектного архітектурного бюро ЛІЦЕНЗ і АРХ.

Це – сухий перелік анкетних даних, етапів сходження до нинішнього визнання. За ними виникає інше – роки пошуків, наполегливої праці і, нарешті, опанування повною свободою творення, духовним прозрінням, лідерством у царині української архітектурної думки, сходження майстра до вершини слави. Він постійно генерує і втілює в життя нові неординарні проекти. Олег Семенович гостро відчуває динамічний пульс життя, нові вимоги, що висуває суспільство. За свідченням колег, фахівців у галузі архітектури, він використовує сучасні інноваційні технології, іде непротореними шляхами, проектує і доводить до завершення житлово-громадські споруди, торговельні комплекси, ринки, готелі й комерційно-офісні комплекси, посольства і резиденції, ландшафтні парки, сакральні споруди, будівлі гімназій та університетів. Вражає географія їх будівництва: Київ, Тернопіль, Черкаси, Донецьк, Чернігів, Миколаїв, Кропивницький, Запоріжжя, Полтава, Феодосія, Славутич, Житомир, Васильків, Кам'янець-Подільський, Одеса та інші міста України.

Великим досягненням Олега Слєпцова є вихід на міжнародні обшири, а саме: участь у розробці житлово-громадського комплексу «Кемпінські» на унікальному штучному о. Пальма Джумейра в Персидській затоці Дубай в Об'єднаних Арабських Еміратах, який вважається восьмим чудом світу, і резиденції на о. Мадейра в Португалії.

Митець має біля ста п'ятидесяти наукових робіт, які присвячено теоретичним і практичним аспектам будівництва як громадських, так і церковних споруд. Серед них особливо слід відзначити «Храми української православної церкви» (2008) «Архітектурне проектування і реконструкція православних храмів» (2011), «Архітектура православного храму» (2012) – видання, які розкривають історію й особливості храмового будівництва із часів Київської Русі і по сьогодні, розглядають образність, сим-

волюку, художньо-стилістичні особливості українських сакральних споруд. У монографіях проаналізовано також і власний досвід Олега Слепцова – від історії, творчого задуму і до реального втілення, адже він – визнаний зодчий храмового будівництва, автор більше як 80-ти православних храмів, що спроектовані як центри духовної культури і просвітництва, як це було здавна заведено в Україні. Недаремно монографія «Архітектура православного храму» вийшла з благословення святого архієпископа, Вселенського патріарха Варфоломея I і була оцінена як важливий фактор формування сучасної сакральної архітектурної школи в Україні. Сам зодчий, аналізуючи своє ставлення до проектування храмів, зауважує: «Коли я проектую, я налаштовую камертон своєї душі на сонце, світло, на філософію добра, і коли цей об'єкт втілюється в життя, я хочу, щоб всі, хто знаходиться в тому просторі, відчували те ж саме». Серед церков, побудованих Олегом Слепцовим, у першу чергу слід назвати храм «Живоносне джерело» як духовний центр Києво-Святошинського району, храм Петра і Павла в Берковцях як пантеон пам'яті, варто відзначити будівництво Свято-Миколаївського комплексу в с. Дейманівці Полтавської області та Спасо-Преображенського комплексу в с. Водяне Харківської області. Собор – важлива домінанта місцевого краєвиду, його білі, блакитні, золоті кольори, що є символом Богородиці, плавні, округлі форми «створюють відчуття сонячного світла, радості, свята», які, за словами архітектора, він прагнув втілити в цій пам'ятці.

Церковні споруди, спроектовані Олегом Слепцовим, – унікальні, вони демонструють новітнє розуміння сакрального мистецтва, перебувають у контексті актуальних напрямів світової архітектури і, водночас, продовжують традиції духовності православного храмового зодчества України.

Митець гостро відчуває пульс суспільного, художнього життя, активно реагує на виклики сьогодення і, пропускаючи це через особливості індивідуального світовідчуття, творить свою країну мистецтва, у якій усі мрії і задуми знаходять реальне втілення.

Останнім часом важливе місце у творчості Олега Слепцова займає творення гобеленів. Він повністю поринув у цю незвідану для нього галузь декоративного мистецтва, розглядаючи гобелен як важливий акцент внутрішнього архітектурного простору. У його креативних, творчих спрямуваннях гобелен повністю звільняється від ужиткових якостей і репрезентаційних функцій, головною його рисою стає емоційна складова, передача настрою, вражень, свого відчуття простору і часу. В його творчості гобелен постає як синтетичний твір, що поєднує особливості образотворчого й декоративного мистецтва. У їх творенні митець підходить з позицій емоційного настрою живописця і чіткого конструктивного мислення архітектора. Як і більшість сучасних митців, Олег Слепцов творення «образу» гобелена розуміє і розглядає як особливу, специфічну галузь пізнання світу, наповнену емоційною змістовністю, філософськими розмірковуваннями. Утворюється своєрідна «дифузія» декоративного й образотворчого мистецтва, яка породжує просторове мистецтво, де такі традиційні матеріали, як нитки, як техніки ткання використовуються як засоби художнього формотворення.

Його гобелени в образно-пластичній формі містять ментальні константи української духовності, беруть участь у формуванні нової моделі українського світобачення, нових естетичних вимірів духовності і сприяють усвідомленню органічного єднання глибинно-національного та загальносвітового мистецьких процесів.

Аналізуючи свої творчі устремління і вподобання, Олег Слепцов чітко проаналізував і сформулював художні орієнтири, які ще на початку своєї діяльності зумовили напрямок його творчості. Він окреслив тих, хто «збудив його підсвідомість, [...] оскільки творчі особистості, які є трансляторами духовності, [...] перетинаючись нездійсненим чином, взаємозбагачують один одного». Це такі творчі константи, як Микалюс Чюрленіс, Костянтин Реріх, Роквелл Кент та вчитель і наставник ще із студентських років Юрій Химич. Вони в різні періоди, по-різному впливали і формували світоглядні і творчі вподобання Олега Слепцова. Він згадує, як 1981 року

у Каунаському музеї познайомився з творчістю Микалюса Чюрленіса і, за Олегом Слепцовим, «вразила і надихнула його різносторонність як музиканта, художника і поета. Розглядаючи його картини під звуки його музики, підписані його віршами, я відчував, як живопис звучав, а барви підкорювалися музичному ритму. Відбувалося музичне, художнє і поетичне взаємопроникнення». Саме знайомство з творчістю Микалюса Чюрленіса було «предтечею мого творчого кредо». «Я завжди намагався, для більшої повноти сприйняття своєї творчості, включити в програму виставки виконання або звучання своєї музики та пісень». Ще мріє митець здійснити на виставці рімейк на зразок «Картинок з виставки» Модеста Мусоргського. Гадаємо, що перегляд гобеленів на широкому екрані на вернісажі або в концерті під звучання музичних творів митця повністю створює емоційне враження від них. Оксамитовий голос, поетичне виконання Олега Слепцова проникають у душу і серце глядача та сприяють більш глибокому розумінню гобеленів.

З великою вдячністю і захопленням Олег Слепцов згадує свого студентського вчителя і наставника, відомого українського художника Юрія Химича. Саме він (уже на першій студентській практиці) вразив своєю працездатністю, прищепив на все життя «свою феноменальну відданість основній життєвій справі – художньому переосмисленню краси, створеною природою та людиною». Молодого тоді студента вразила майстерність, «його тверда, впевнена і правдива лінія рисунка, рука архітектора, що дозволяла йому вірно фіксувати конструктив об'єкта або композиції». Саме ця точність архітектурного бачення і відтворення пам'яток архітектури стане основною прикметою живописних малюнків Олега Слепцова, основою композицій його гобеленів. Саме Юрій Химич прищепив любов до архітектурних ансамблів Кам'янець-Подільського, що стануть улюбленими сюжетами гобеленів («Стара фортеця» (2002); «Домініканський костел» (2001); «Кафедральний костел» (2006); «Кам'янець-Подільський дворик» (2006)). Особливо вирізняється гобелен «Дерево-острів» (2005). Митець демонструє Кам'янець-Подільську фортецю ніби з висоти. Вона розміщена на острові і з'єднана вузьким перешийком з містом. Такий стереоскопічний погляд підкреслює і виявляє фортецю як символічне розлоге дерево, як живий організм, як дерево-життя, що буде існувати вічно.

Уся серія архітектурних пейзажів у першу чергу передає образ старого міста, його ушлявлених пам'яток, побачених і зафіксованих точним поглядом архітектора; усі композиції мають чітку конструктивну основу, побудовану на точному відчутті співрозмірності об'ємів і мас.

Олег Слепцов започаткував цілу серію архітектурних пейзажів, продовжуючи і розвиваючи лінію, що була у творчості народного художника України Людмили Жоголь у її циклі робіт, присвячених Києву. Він – киянин, що сьогодні є дуже рідкісним явищем. Любов до рідного міста проходить рефреном і звучить провідною нотою крізь усю творчість митця. У своїх музично-поетичних творах він освідчується місту в коханні: «Київ – мій собор, моя молитва». Основне місце в серії київських пам'яток, звичайно, займає образ лаври – серця столиці і всього православного світу. Ансамбль монастиря подано з різних ракурсів, у різні пори року («Зимовий ранок», «Києво-Печерська лавра зимою» (обидва – 2004 р.)), при різному освітленні («Панорама Києво-Печерської лаври синя»; «Києво-Печерська лавра червона» (обидва – 2006 р.)). Митець створює цикл репрезентативних панорамних композицій, які відтворюють велич, красу і могутність цього видатного ансамблю («Панорама з Лаврської дзвіниці» (2004); «Панорама Києво-Печерської лаври» (2003)), відтворює образ окремих, найбільш улюблених церков («Троїцька Надвратна церква» (2004); «Церква Всіх Святих на Економічних воротах» (2004)). Як архітектор, Олег Слепцов звертає увагу на унікальні архітектурно-будівельні конструктивні елементи лаврського зодчества – аркбутани, які подано в поетичному відтворенні як символ безперервності часу, як гімн могутності і незнищенності архітектурних пам'яток, як вічна дорога до Храму («Лаврські аркбутани» (2004); «Києво-Печерська лавра (Аркбутани)» (2005)).

Гобелени Олега Слєпцова

«Церква Всіх Святих
на економічних воротах.
Києво-Печерська лавра».
2004 р.

«Зимовий ранок.
Вхід до Києво-Печерської лаври».
2004 р.

«Світанок. Почаївська лавра». 2007 р.

«Панорама з Лаврської дзвіниці». 2004 р.

«Лаврські аркбутани».
2004 р.

«Ярославів вал, Київ».
2004 р.

«Смотрич. Кам'янець-Подільський».
2002 р.

«Андріївський узвіз, Київ».
2002 р.

Значне місце у творчості майстра знайшло відображення улюбленого місця киян – Андріївського узвозу. Емоційний образ цієї вулиці завжди визначає її рельєф, пам'ятки і передовсім її колорит. Саме тому Андріївський узвіз відображено в різні пори року, в різному освітленні («Панорама Андріївського узвозу восени» (2005); «Нічний Андріївський узвіз (синій)» (2004); «Андріївський узвіз вночі» (2004)).

Стародавні пам'ятки визначають художній образ міста, його неповторність, і саме це постійно виявляє у своїх гобеленах Олег Слєпцов: образ архітектури Львова, Ужгорода, давні фортеці Хотина («Хотинська фортеця» (2005); «Генуезька фортеця» (2006); «Нічний замок Паланок» (2011); «Невицький замок» (2002)). Враження від перебування в Англії знайшли своє відтворення в серії гобеленів, присвячених архітектурному обличчю стародавнього Оксфорда («Театр», «Коледж», «Хай-Стріт» (усі – 2015)).

Роботи Олега Слєпцова демонструють пейзаж, опoетизований власною уявою митця, а також пейзаж, у якому звичайні речі узагальнюються і підносяться до рівня символів («Вітряки Пирогово» (2002); «На Полтавщині (р. Псел)» (2004); «Світанок (Кудепста)» (2002); «Соняшники» (2004); «Нікорцминда (Грузія)» (2007); «Гірський пейзаж. Закарпаття» (2011); «Закарпаття, р. Тиса» (2006), «Руїни замку над Дністром» (2006); «Човни. Болгарія» (2005)). У цих краєвидах, характерних для тієї чи іншої країни, пейзаж піднято на рівень загального і зведено до образу національного архетипу. Саме тому ці гобелени-пейзажі сприймаються як символічне зображення певної країни.

У творчості Олега Слєпцова чільне місце займають гобелени, які виникли під впливом тих яскравих емоцій, що з'явилися в нього від споглядання незвичних явищ, особливих пейзажів. Так було створено цикл панорамних краєвидів засніжених гірських Альп біля льодовика Капрун. Це було так само захоплююче, як і в краєвидах Гренландії, у творах його улюбленого художника Рокуела Кента. Його пейзажі вражали, і про них він зазначив: «Чим може привернути увагу вічний лід? У пейзажах сніг, лід, вода та небо, що освітлені сонячним сяйвом, але вони самодостатні і легко пізнаються». У гобеленах Олега Слєпцова, що передають краєвиди засніжених Альп, лише два кольори – білий (снігу) і синій (неба), та їх тонкі градації. Усе сповнено спокою, величі.

Серед тих, хто вплинув на творчість Олега Слєпцова в ранній період, був саме Рокуел Кент. Загалом майбутнього митця приваблювали яскраві особистості із широкою амплітудою своїх творчих зацікавлень. Рокуел Кент був усебічно обдарованою людиною. Він цікавився живописом, гравюрою, керамікою, архітектурою, філософією, публіцистикою, мореплаванням, дослідженням ще незвіданих земель. Саме ця широта інтересів, яка згодом стала характерною рисою самого Олега Слєпцова, приваблювала його в Рокуелі Кенті. Він відзначав, що Рокуел Кент сам полюбив Гренландію і змусив інших полюбити її.

Глядачі і прихильники творчості Олега Слєпцова, знайомлячись із його гобеленами, по-іншому, очима автора, людини емоційної, духовно наснаженої, закоханої у старожитності, дивляться на Київ, Кам'янець-Подільський, Львів та інші міста й пам'ятки давнини, відкривають для себе в них нові, незнані раніше, грані краси і добра.

¹ Ілюстрації до цієї розвідки взято з видання: Олег Слєпцов : Архітектор. Художник. Музикант / редкол.: М. Е. Гуйда, Н. М. Демин, В. И. Ежов и др. – Киев : Издательский дом А+С, 2008. – 324 с. : ил. – (Украинская академия архитектуры, Научно-проектное архитектурное бюро ЛИЦЕНЗИАРХ).